

Ubezpieczenia Społeczne

Na studiach i w szkołach doktorskich

Grzegorz Zębik

Magister w dziedzinach prawa oraz administracji. Obydwa kierunki ukończył na Wydziale prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Aktualnie doktorant Szkoły Doktorskiej oraz Członek Instytutu Nauk Prawnych, Prawa Rolnego i Gospodarki przestrzennej w tej samej jednostce. Wiedze z zakresu prawa administracyjnego rozwijał pracując w Urzędzie Miasta Katowice, którą obecnie wykorzystuje jako członek zespołu Rzecznika Praw Doktoranta, oraz Przewodniczący Komisji Prawnej Uczelnianej Rady Samorządu Doktoranckiego Uniwersytetu Śląskiego. Jego zainteresowaniami naukowymi jest prawo administracyjne, prawo podatkowe, a także szeroko pojęte prawo rolne

Plan prezentacji

1

Ubezpieczenia społeczne

Podstawowe informacje

3

Doktoranci a Ubezpieczenia społeczne

Zasady Podlegania, stawki

2

Zakres ubezpieczeń społecznych i ich rodzaje.

Kategorie, opis, strony ubezpieczeń

4

Najczęstsze problemy

m.in.: Zawieszenie kształcenia, zbieg podstaw opodatkowania, etc.

1

Ubezpieczenia społeczne

Podstawowe informacje

Ubezpieczenie

Ubezpieczenie jest instytucją, która ma znieść lub przynajmniej ograniczyć ciężar pewnych zdarzeń losowych.

Zapewnia:

- transfer ryzyka z jednostki na grupę,
- podział ciężaru strat/potrzeb finansowych na członków grupy¹.

Ubezpieczenie Społeczne

Ubezpieczenie Społeczne stanowi zinstytucjonalizowany system różnych środków oraz działań publicznych, którego funkcjonowanie ma na celu ochronę członków społeczeństwa przed sytuacją, w której zaistniałaby niemożliwość samodzielnego zaspokojenia potrzeb życiowych powszechnie uznanych za istotne².

Ubezpieczenie Społeczne

Art. 67 Konstytucji RP³:

- 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.
- 2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.

Ubezpieczenie Społeczne

Art. 68 Konstytucji

- 1. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.

Art. 71 Konstytucji

- 1. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.
- 2. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.

AKTY PRAWNE REGULUJĄCE FUNKCJONOWANIE SYSTEMU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
- ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych
- ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych
- ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych
- ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Do zadań ZUSu należy m.in.:

- ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych, ustalanie uprawnień do świadczeń i ich wypłata,
- obowiązek wydawania opinii dotyczących projektów aktów prawnych z dziedziny zabezpieczenia społecznego;
- rozporządzanie środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych, a także środkami funduszu alimentacyjnego;
- przygotowywanie aktuarialnych analiz i przewidywanych prognoz w obszarze ubezpieczeń społecznych;
- nadzór orzecznictwa o czasowej niezdolności do pracy;
- weryfikacja wykonywania obowiązków z obszaru ubezpieczeń społecznych, a także innych zadań, które zostały zlecone Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przez płatników składek i ubezpieczonych;
- wydawanie Biuletynu Informacji Publicznej;
- propagowanie wiedzy o ubezpieczeniach społecznych.

2

Zakres ubezpieczeń społecznych i ich rodzaje.

Tutaj można w razie potrzeby dodać podtytuł

Rodzaje ubezpieczeń

Art. 1 Ustawy o Systemie ubezpieczeń społecznych⁴ (u.s.u.s.):

Ubezpieczenia społeczne obejmują:

- 1) ubezpieczenie emerytalne;
- 2) ubezpieczenia rentowe;
- 3) ubezpieczenie w razie choroby i macierzyństwa, zwane dalej „ubezpieczeniem chorobowym”;
- 4) ubezpieczenie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zwane dalej „ubezpieczeniem wypadkowym”.

Rodzaje ubezpieczeń

- **Ubezpieczenie emerytalne** - zapewniające ubezpieczonemu dochód w momencie zaprzestania pracy zawodowej po osiągnięciu wieku emerytalnego.
- **Ubezpieczenie Rentowne** – zapewniające ubezpieczonemu świadczenia pieniężne, w przypadku utraty dochodów pieniężnych związanej z wystąpieniem ryzyka inwalidztwa, niezdolność do pracy lub śmierć żywiciela.
- **Ubezpieczenie Chorobowe** – zapewniające ubezpieczonemu ochronę finansową w razie choroby lub macierzyństwa.
- **Ubezpieczenie wypadkowe** – zapewniające ubezpieczonemu prawo do świadczeń w razie utraty zdolności do pracy w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Stronami stosunków prawnych ubezpieczeń społecznych

- Ubezpieczony - osoby fizyczne podlegające chociaż jednemu z ubezpieczeń społecznych (art. 4 ust 1 u.s.u.s.),
- Płatnik (art. 4 ust 2 u.s.u.s.)
 - podmiot prowadzący szkołę doktorską - w stosunku do kształcących się w niej doktorantów, otrzymujących stypendium doktoranckie (art. 4 ust 2, pkt. pa)
- organ rentowy - jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, właściwa do wydawania decyzji w sprawach świadczeń.
- otwarty fundusz emerytalny (OFE)

3

Doktoranci a Ubezpieczenia społeczne

Tutaj można w razie potrzeby dodać podtytuł

Ubezpieczenie emerytalne i rentowne

art. 6 ust. 1 pkt 7b u.s.u.s.:

- Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są otrzymującymi stypendium doktoranckie doktorantami

Ubezpieczenie emerytalne i rentowne

Doktoranci podlegają Ubezpieczeniom Społecznym jeśli:

- Posiadają status doktoranta
- Pobierają stypendium doktoranckie

Doktoranci nie podlegają ubezpieczeniom społecznym jeśli:

- Nie pobierają stypendium doktoranckiego
 - Doktoranci „starego trybu”
 - Doktoranci ze stopniem doktora
 - Doktoranci pobierający wynagrodzenia w wysokości co najmniej 150% wysokości stypendium.
- Osoby pobierające stypendium, a nie posiadające statusu doktoranta
 - Osoby które wcześniej złożyły rozprawę doktorską

Ubezpieczenie emerytalne i rentowne

Art. 18 ust 4 pkt. 2b) u.s.u.s.:

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe otrzymujących stypendium doktoranckie doktorantów - stanowi kwota stypendium doktoranckiego,

Ubezpieczenie emerytalne i rentowne

Art. 12 ust. 1 u.s.u.s.:

Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Ubezpieczenie emerytalne i rentowne

Art. 11 ust. 2 u.s.u.s.

Dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu podlegają na swój wniosek osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-5a, 7b, 8 i 10.

Ubezpieczenie emerytalne i rentowne

Art. 7 u.s.u.s.

Prawo do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje osobom, które nie spełniają warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami obowiązkowo.

- Podstawę wymiaru składek stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia (art. 18 ust. 7). W 2021 r. kwota ta wynosi 2800 zł.

4

Najczęstsze problemy

Tutaj można w razie potrzeby dodać podtytuł

Stypendium doktoranckie w okresie zawieszenia kształcenia w szkole doktorskiej

Art. 204 ust 3 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym⁵ (p.s.w.n.):

Kształcenie, na wniosek doktoranta, jest zawieszane na okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego

Stypendium doktoranckie w okresie zawieszenia kształcenia w szkole doktorskiej

Art. 204 ust 3 p.s.w.n.:

W okresie zawieszenia kształcenia do ustalenia wysokości stypendium doktoranckiego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ustalania zasiłku macierzyńskiego, z tym że przez podstawę wymiaru zasiłku rozumie się wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego przysługującego w dniu złożenia wniosku o zawieszenie.

Stypendium doktoranckie w okresie zawieszenia kształcenia w szkole doktorskiej

„Na podstawie ustawy zasiłkowej zasiłek chorobowy nie przysługuje za okresy niezdolności do pracy, za które ubezpieczony na podstawie przepisów o wynagradzaniu zachowuje prawo do wynagrodzenia. Okresy te wlicza się do okresu zasiłkowego. Zasada ta ma również zastosowanie do pozostałych świadczeń w razie choroby i macierzyństwa z ubezpieczenia chorobowego oraz do zasiłków z ubezpieczenia wypadkowego.”

„Zachowanie przez doktorantów prawa do stypendium za okresy niezdolności do pracy oznacza brak prawa do świadczeń w razie choroby i macierzyństwa w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, a także brak prawa do zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego w czasie trwania ubezpieczenia wypadkowego.”⁶

Zbieg tytułów objęcia ubezpieczeniem

Dwa rodzaje tytułów ubezpieczenia :

- Tytuły bezwzględne
- Tytuły ogólne

Zasady w przypadku zbiegu tytułów

- jeżeli zbiegają się ze sobą tytuły bezwzględne – obowiązek ubezpieczenia powstaje z każdego z nich;
- w przypadku zbiegu tytułu bezwzględnego z tytułem ogólnym – obowiązek ubezpieczenia powstaje z tytułu bezwzględnego;
- w razie zbiegu tytułów ogólnych – obowiązuje zasada pierwszeństwa w czasie;
- jeżeli jednym z tytułów ogólnych jest tytuł powodujący obowiązek opłacania składek przez budżet państwa – obowiązek ubezpieczenia powstaje tylko z drugiego tytułu⁷.

Status doktoranta a status bezrobotnego

2 ust. 1 pkt. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁸ (p.z.i.r.p.) – zawiera pełną definicję osoby bezrobotnej. Doktorantom najtrudniej jest dotrzymać wymogów statusu bezrobotnego takich jak:

- nieuzyskiwanie miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę (stypendium doktoranckie),
- niepodleganie, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników (w stosunku do osób kształcących się w szkole doktorskiej).
- posiadanie zdolności i gotowości do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej

Status doktoranta a status bezrobotnego

Art. 2 ust 1 pkt. 22 p.z.i.r.p.

- poszukującym pracy – jest osoba poszukująca zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy.

Projekt „Lokalny Ambasador Praw Doktoranta” organizowany jest przez Krajową Reprezentację Doktorantów ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach zadania publicznego „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego” w 2021 r.

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Krajowa
Reprezentacja
Doktorantów | **KRD**

Dziękuję za uwagę